

Nr 158.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionering av viss indelt personal vid armén; given Stockholms slott den 26 februari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet:

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning fråga om pensionering av viss indelt personal vid armén.

I en den 20 januari 1933 dagtecknad proposition nr 63 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, medgiva, att indelte furiren vid Skaraborgs regemente Karl Melker Bäck och f. d. indelte distinktionskorpralen i Hallands regemente Johan Edvin Josefsson Högberg finge å allmänna indragnings-

staten uppbära årlig pension till så stort belopp, att densamma tillika med från Vadstena krigsmanshuskassa utgående gratial uppginge till sammanlagt för Bäck 948 kronor och för Högberg 1,056 kronor.

Av nämnda proposition inhämtas, att Bäck och Högberg, som varit anställda såsom indelta soldater under mer än 40 år, varit i ständigt tjänstgöring vid vederbörande regementes matinrättning, Bäck under en tid av över 14 år och Högberg under omkring 23 år, samt att de under sin tjänstgöring, utom naturaförmåner, åtnjutit för indelt manskap stadgad dagavlöning och dagavlöningsstillägg (jfr övergångsbestämmelser till manskapsavlöningsreglementena den 29 juni 1921, nr 389, och den 11 maj 1928, nr 128).

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av nyssberörda pensionsärenden erinrade föredragande departementschefen, att 1923 års riksdag i ett likartat fall beviljat särskild pension av statsmedel åt indelte furiren vid Skaraborgs regemente C. A. Thorsell (prop. nr 213, p. 14; riksd. skr. nr 183, p. 14).

I utlåtande nr 34, p. 22 och 23, hemställde bankoutskottet vid 1933 års riksdag, att framställningarna om pension åt Bäck och Högberg icke måtte av riksdagen bifallas. I ärendet rörande Bäck anförde bankoutskottet därvid följande:

Utredningen i ärendet giver vid handen, att den tjänstgöring vid Skaraborgs regementes matinrättning, för vilken enligt Kungl. Maj:ts förslag särskild pension skulle utgå till Bäck utöver honom tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, fullgjorts av Bäck i hans egenskap av indelt furir, varvid han mot stadgad ersättning varit inkallad till tjänstgöring mellan regementsövningarna (s. k. ständigt tjänstgöring). Hittills har, såsom av utredningen framgår, endast i ett fall av liknande art beviljats särskild pensionsförmån utöver författningsenligt soldatunderhåll. Av uppgifter, vilka under hand tillställts utskottet från arméförvaltningens civila departement, synes framgå, att antalet indelta, som under avsevärd tid varit inkallade i ständigt tjänstgöring, är så stort, att ett medgivande såsom regel av särskild pensionsförmån kan befaras medföra ganska omfattande konsekvenser. Vid sådant förhållande och då ett beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag uppenbarligen skulle bliva av prejudicerande natur, har utskottet icke kunnat undgå att ställa sig tveksamt till förslaget. Enligt utskottets mening är det önskvärt att, innan avgörande träffas i fråga om särskild pensionsförmån för indelta, vilka varit inkallade till ständigt tjänstgöring, närmare utredning verkställas angående omfattningen av de konsekvenser, ett beviljande av sådan förmån skulle medföra, samt, därest det efter prövning av utredningens resultat anses lämpligt och möjligt att bereda dylik särskild pensionsförmån, under vilka förutsättningar och efter vilka grunder detta bör ske. Vid ett övervägande i sistnämnda hänseende torde bland annat böra beaktas spörsmålet, om ej vid bedömande av frågan om särskild tilläggsförmån hänsyn bör tagas till de i varje särskilt fall föreliggande ekonomiska förhållandena.

Riksdagen (skr. nr 271) biföll vad bankoutskottet sålunda hemställt.

Sedermera har 1934 års riksdag (bankoutsk. utl. nr 42, p. 21, och mem. nr 44; riksd. skr. nr 278) beviljat Bäck pension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. med belopp, som föreslagits i förenämnda proposition.

Genom beslut den 7 juli 1933 uppdrog Kungl. Maj:t åt arméförvaltningens civila departement att, med beaktande av vad bankoutskottet vid 1933 års riksdag i förenämnda utlåtande nr 34 anfört, verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i av utskottet angivna hänseenden.

I skrivelse den 26 september 1933 inkom *arméförvaltningens civila departement* med utlåtande i anledning av omförmälda uppdrag och anförde därvid bland annat följande:

Departementet vill till en början erinra därom, att Kungl. Maj:t visserligen till 1923 års riksdag framlagt förslag om särskild pensionsförmån åt indelte furiren vid Skaraborgs regemente C. A. Thorsell, men att Kungl. Maj:t senare lämnat framställningar om tilldelandet av särskilda pensioner åt indelt manskap, som fullgjort mera omfattande tjänstgöring utöver den ordinarie, utan bifall. Så till exempel har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1928 funnit en av dåvarande chefen för norra skånska infanteriregementet gjord framställning om pensionsförbättring åt indelt manskap, som varit inbeordrat till ständig tjänstgöring, samt en av styrelsen för Sveriges indeltas soldatförbund i enahanda syfte gjord framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Tillika anser sig departementet böra erinra därom, att såväl de sakkunnige, som av Kungl. Maj:t den 3 september 1912 tillkallats för verkställande av utredning rörande ifrågasatt förhöjning av soldatpensionerna, som ock de av Kungl. Maj:t den 13 augusti 1917 tillkallade sakkunnige för verkställande av utredning ifråga om tilldelande av underhåll och pensioner till indelt manskap vid armén och flottan, avstyrkt ökade pensionsförmånens tilldelning åt här ifrågavarande manskap, huvudsakligast under den motiveringen, att kommenderingarna till extra tjänstgöring utöver regementsövnin-garna i regel skedde efter frivillig överenskommelse samt att för den extra tjänstgöringen utginge särskild ersättning i form av dagavlöningsstillägg.

Departementet har i utlåtandet tillika meddelat, att det för det dåvarande funnes 7 stycken indelta eller f. d. indelta, som varit i ständig tjänstgöring i 23 år eller därutöver, 50 stycken indelta eller f. d. indelta, som varit i ständig tjänstgöring i över 14 men under 23 år, samt 149 indelta, som varit i ständig tjänstgöring under 14 år eller mindre. I anslutning härtill har departementet anfört, att därest pension skulle beviljas indelt personal, som varit inkallad i ständig tjänstgöring under mer än 14 år, med belopp, bestämda i överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande Bäck och Högberg, det syntes sannolikt, att kostnaderna för sådan pensionering skulle komma att uppgå till minst 45,000 kronor för år.

Beträffande det av bankoutskottet gjorda uttalandet därom, att vid bedömandet av frågan om särskilda pensionsförmåner åt här ifrågavarande manskap hänsyn borde tagas till de i varje särskilt fall föreliggande ekonomiska förhållandena, har departementet anfört, att departementet icke funnit anledning föreligga att verkställa utredning beträffande varje soldats ekonomiska förhållanden. Enligt departementets förmenande kunde man nämligen utgå ifrån, att så gott som samtliga soldater, varom fråga vore, befunde sig i behövande omständigheter. Skulle någon eller några av dem mot förmodan vara i goda ekonomiska omständigheter och sålunda icke anses vara i behov av ökade pensionsförmåner, syntes detta icke i nämnvärd grad inverka på den av departementet verkställda kostnadsberäkningen.

Sedan i samband med beredning av ärendet inom försvarsdepartementet fråga blivit väckt om begränsning av den särskilda pensioneringen av nu åsyftat indelt manskap till att omfatta allenast sådan personal med ständigt tjänstgöring, vilken utfört arbete eljest ankommande på civil personal i förmans- eller arbetaranställning samt tjänstgjort under minst 15 år och styrkt sig vara i behövande omständigheter, anbefalldes arméförvaltningens civila departement att avgiva förnyat utlåtande ävensom inkomma med beräkning av kostnaden för genomförande av vad sålunda ifrågasatts.

I utlåtande den 5 december 1933 har arméförvaltningens civila departement därefter meddelat, att, såvitt av civila departementet verkställd utredning utvisade, av det i tjänst varande indelta manskapet för det dåvarande funnes allenast 3 soldater, vilka under minst 15 år utfört arbete, som eljest förrättas av civil personal i förmans- eller arbetaranställning. Av övriga i tjänst varande indelta med dylika arbetsuppgifter kunde — bortsett från en soldat, som icke kunde anses vara i behövande omständigheter och följaktligen vore utesluten från erhållande av ifrågasatt tilläggs pension — åtminstone 10 beräknas kvarstanna i tjänst så lång tid, att de vid avskedet innehade sammanlagt 15 tjänstår, varunder de utfört arbete av nu avsedd art. Kostnaderna för tilläggs pensioner åt omförmälda soldater kunde beräknas hålla sig inom ramen av 5,000 kronor för år. Härtill komme möjligen kostnaden, omkring 1,000 kronor för år, för 2 indelta, vilka efter tjänstgöring, som nyss nämnts, redan avgått ur tjänst.

I anslutning till den av civila departementet sålunda framlagda utredningen har departementet anfört, att enär nämnda utredning alltså visade, att indelta eller f. d. indelta soldater, vilka under sammanlagt minst 15 år av sin anställningstid förrättat arbete, som eljest utföres av civil personal i förmans- eller arbetaranställning, skulle kunna beredas särskilda pensionsförmåner utöver soldatunderhållet för en jämförelsevis obetydlig kostnad för statsverket, departementet intet hade att erinra mot att ökade pensionsförmåner tillerkändes sådan personal.

Statskontoret har i avgivet utlåtande den 19 mars 1935 anfört följande:

Frågan om anvisande av pensioner åt indelt personal i de fall den varit inkallad till ständigt tjänstgöring har enligt statskontorets mening kommit i ett annat läge, sedan bestämmelser med stöd av 1934 års riksdags beslut utfärdats angående pensionering av arbetarpersonal i statens tjänst.

Ämbetsverket hyser nämligen för sin del ingen tvekan om, att icke sådan indelt personal, som inkallats till ständigt tjänstgöring och därvid utfört arbetsuppgifter, vilka eljest fullgöras av civil personal i förmans- eller arbetaranställning, är att hänföra till sådana arbetare i statens tjänst, som jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) kunna komma i åtnjutande av pension. Den beträffande de indelta tillämpade anställningsformen ävensom det sätt, varpå de avlönas, kan enligt ämbetsverkets mening icke utgöra hinder för nämnda bestämmelsers tillämplighet. Fyller den anställde de fordringar, som i 2 § av ovannämnda kungörelse uppställts i fråga om levnadsålder samt i fråga om anställningens art och omfattning, bör pension kunna beviljas enligt samma kungörelse.

Med hänsyn härtill och då statskontoret icke funnit tillräckliga skäl anförda för att staten skulle ikläda sig så väsentliga kostnader som en pensionering av indelta med viss längre tids militär tjänstgöring skulle medföra, måste statskontoret för sin del avstyrka, att den indelta personalen vid armén beredes möjlighet till pension i annan ordning än hittills utfärdade bestämmelser medgiva.

Statens pensionsanstalt har den 14 september 1935 avgivit utlåtande i ärendet och därvid instämt i statskontorets nyss återgivna yttrande.

Sedermera anbefallde Kungl. Maj:t genom remiss den 19 mars 1936 *arméförvaltningens civila departement* att

dels beträffande en var av de till ständig tjänstgöring inkallade indelta soldaterna införskaffa uppgift

1) angående vederbörandes namn och ålder ävensom den tid, varunder han varit inkallad till tjänstgöring,

2) angående arten av det arbete, soldaten under sin tjänstgöring haft att förrätta, med angivande av huruvida han enligt tidigare i ärendet verkställd utredning ansetts hänförlig till indelta soldater, sysselsatta med arbetsuppgifter, som eljest fullgöras av civil personal i förmans- eller arbetaranställning, samt

3) angående de medel, från vilka vederbörandes avlöning bestritts, samt, där avlöning ej utgått enligt gällande manskapsavlöningsbestämmelser, ersättningens storlek,

dels ock på grundval av sålunda förebragt utredning avgiva förnyat utlåtande i ärendet och därvid särskilt yttra sig beträffande frågan, huruvida skäl kunna anses föreligga för beredande av särskild pensionsförmån åt sådana i ärendet avsedda indelta soldater, som icke ansetts sysselsatta med arbetsuppgifter, som eljest fullgöras av civil personal i förmans- eller arbetaranställning.

I utlåtande den 6 oktober 1936 har arméförvaltningens civila departement, med överlämnande av sålunda begärd utredning, anfört i huvudsak följande:

Departementet har med avseende å arten av utfört arbete indelat här ifrågavarande soldater i två grupper, nämligen indelta, vilka verkställt arbete, som eljest utföres av civil personal i förmans- eller arbetaranställning, samt indelta, som förrättat ren militär tjänst eller militär handräckningstjänst.

Förstnämnda grupp omfattar 25 indelta, av vilka 3 åtnjuta underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Utredningen utvisar, att dessa 25 indelta under de tider, de varit inkallade till s. k. ständig tjänstgöring, varit förmån av olika slag (för kasernarbeten, i snickeriverkstad, vid regementes skogs- och jordbruk), tvättmästare, svinskötare eller sysselsatta med snickeri-, skomakeri- eller andra arbeten, som eljest utföras av civil personal i arbetaranställning.

Avlöning till dem har — utom beträffande svinskötarna — bestritts av avlöningsanslaget eller vederbörliga underhållsanslag. Svinskötarnas avlöning har gäldats av lägerkassornas medel.

På sätt framgår av departementets skrivelse den 5 december 1933 har departementet förklarar sig icke hava något att erinra mot, att till denna grupp

hänförligt manskap, som under sammanlagt minst 15 år varit inkallat till ständig tjänstgöring, erhåller ökade pensionsförmåner.

Såsom statskontoret framhållit i utlåtande den 19 mars 1935 torde bestämmelserna i den efter avlåtandet av departementets nyssberörda skrivelse utfärdade kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) äga tillämpning å nu avsedd personal.

Uppfylla icke omförmälda indelta de i nämnda kungörelse uppställda fordringarna i fråga om anställningens art och omfattning, torde, därest de varit inkallade till ständig tjänstgöring i sammanlagt minst 15 år, möjlighet likväl förefinnas för dem att efter framställning till riksdagen erhålla pension enligt grunderna i samma kungörelse.

Någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida för beredande av särskilda pensionsförmåner åt indelta, vilka förrättat arbete, som eljest utföres av civil personal i förmans- eller arbetaranställning, lärers alltså för närvarande icke vara påkallad.

Den andra av ovannämnda grupper — indelta, som utfört ren militär tjänst eller militär handräckningstjänst — omfattar 153 indelta, av vilka 10 åtnjuta underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Enligt vad utredningen giver vid handen hava ifrågavarande indelta i regel tjänstgjort såsom dag- och kökskorpraler, väbelfurirer o. d. eller tillhandagått vederbörande köksföreståndare, vapenunderofficer m. fl. med diverse göromål. De hava sålunda i stort sett icke utfört annat arbete än militär handräckningstjänst.

Avlöning till dem har bestritts från avlöningsanslaget.

Några bärande skäl att tillerkänna dessa indelta särskilda pensionsförmåner utöver det vanliga soldatunderhållet synas knappast föreligga. Därest rätt till pension skulle tillförsäkras dem efter sammanlagt minst 15 års ständig tjänstgöring enligt grunderna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585), komme kostnaderna härför enligt departementets beräkningar att uppgå till omkring 40,000 kronor om året.

I likhet med statskontoret anser sig alltså departementet icke kunna tillstyrka, att sistnämnda indelta erhålla särskilda pensionsförmåner utöver det underhåll, vartill de vid avgång ur tjänst äro berättigade jämlikt gällande bestämmelser.

Med anledning av vad i ärendet förekommit efter det statskontoret den 19 mars 1935 yttrade sig i ärendet har statskontoret anmodats att inkomma med förnyat utlåtande i ärendet. Till åttlydnad härav har *statskontoret* i utlåtande den 10 februari 1937 anfört följande:

Anställning såsom indelt soldat är icke att betrakta såsom statsanställning. Genom kungl. brev den 28 maj 1926 och generalorder nr 979/1926 är i fråga om indelt manskaps tjänstgöringsskyldighet föreskrivet, att indelt manskap skall årligen vara i tjänstgöring vid infanteriet 30 dagar och vid kavalleriet 42 dagar samt att dylikt manskap dessutom må vid bristande tillgång på volontärer inbeordras såsom befäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar under längre tid än nyss angivits, under förutsättning att det årligen särskilt fastställda högsta antalet tjänstgöringsdagar icke överskrides. Högsta antalet tjänstgöringsdagar för indelt manskap, som avses att under tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 tjänstgöra i egenskap av befäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom under vanliga repetitionsövningar vid truppförband, där indelt manskap finnes, skall med stöd av beslut vid 1936 års riksdag enligt generalorder nr 1411/1936 utgöra sammanlagt 30,400 med viss angiven fördelning å de olika arméfördelningarna

jämte Övre Norrlands trupper. Vid fördelning mellan truppförbanden av ifrågavarande tjänstgöringsdagar skall särskilt iakttagas, att sådant indelt manskap, som allt sedan den 1 januari 1928 eller tidigare varit inkallat till ständig tjänstgöring, i först hand beredes tjänstgöring, i den mån detta med hänsyn till tjänstens krav och manskapets tjänstbarhet låter sig göra. Ersättning till indelt manskap vid armén skall under tjänstgöring utgå av statsmedel enligt grunder, som angivits i övergångsbestämmelserna till avlöningsreglementet för fast anställt manskap vid armén och marinen den 29 juni 1921 (nr 389).

Med hänsyn till nu angivna omständigheter och med beaktande av att fast anställning såsom volontär icke grundar någon rätt till pension, håller statskontoret före, att starka skäl tala för att indelt soldat, som med tillämpning av angivna bestämmelser varit inkallad till ständig tjänstgöring, icke bör tillerkännas pension på grund av dylik tjänstgöring.

Redan den tidigare i ärendet förebragta utredningen har emellertid givit vid handen, att indelt personal, som inkallats till ständig tjänstgöring, därvid i vissa fall utslutande utfört arbetsuppgifter, vilka eljest fullgöras av civil personal i förmans- eller arbetaranställning. Den av arméförvaltningens civila departement nu verkställda utredningen, vilken lämnar större möjlighet att överblicka ifrågavarande personals anställningsförhållanden, har bestyrkt, att detta i betydande utsträckning är fallet. Av denna senare utredning torde jämväl framgå, att anställningsförhållandena för ett flertal indelta varit och äro sådana att för deras pensionering torde kunna ifrågakomma en tillämpning antingen av kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) eller av arbetarpensionsreglementet. Det bör härvid bland annat uppmärksammas, att en del indelta uppgivas vara avlönade icke enligt ovan nämnda avlöningsreglemente den 29 juni 1921 (nr 389) utan, såvitt synes, enligt särskilda avtal, varigenom deras löneförmåner, för år räknat, kunna uppgå till sådant belopp, att förutsättning för nämnda pensionsreglementes tillämpning även i detta avseende torde föreligga.

Efter att hava framhållit, hurusom det genom de nu sammanställda uppgifterna jämväl blivit ådagalagt, att det i många fall torde ställa sig synnerligen svårt att avgöra, huruvida en indelt soldat fullgjort civila eller militära arbetsuppgifter, ävensom att vissa indelta utfört arbetsuppgifter av såväl det ena som det andra slaget, har statskontoret vidare uttalat:

Med hänsyn till nu förebragta omständigheter finner statskontoret det knappast praktiskt möjligt att i fråga om pensionering av indelt personal, som varit inkallad till ständig tjänstgöring, göra åtskillnad mellan å ena sidan dem som fullgjort arbete, som eljest utföres av civil personal, och å andra sidan dem, som utfört militär tjänst. I varje fall vore det enligt ämbetsverkets mening näppeligen rimligt att söka genomföra en dylik åtskillnad. Statskontoret vill därför numera icke motsätta sig att även för dessa senare möjlighet öppnas att komma i åtnjutande av pension.

I anslutning till vad ämbetsverket i utlåtande den 19 mars 1935 uttalat, synes dock en dylik pensionering icke böra ifrågakomma i större utsträckning eller på andra och gynnsammare villkor än genom tillämpning av de i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) angivna pensioneringsgrunderna. Riksdagens medgivande torde vid sådant förhållande böra utverkas, att nämnda kungörelse måtte bli tillämplig å indelt personal, som varit inkallad till ständig tjänstgöring, oavsett huruvida sådan personal under dylik tjänstgöring utfört uppgifter, som eljest ankomma på civil eller militär personal.

Departements-
chefen.

För min del finner jag starka skäl tala för att indelta soldater, som under längre tid och intill mer framskriden ålder varit inkallade till s. k. ständigt tjänstgöring och härigenom kommit att — utom ramen för dem såsom indelta åliggande tjänstgöring — i mer avsevärd omfattning utföra arbete för statens räkning, erhålla särskild pension av statsmedel utöver underhållet från Vadstena krigsmanshuskassa.

Frågan om beredande av pension åt nyss avsedda indelta har, såsom i ärendet framhållits, kommit i förändrat läge, sedan riksdagen senast hade att pröva framställningar om pension åt viss sådan personal. Under det att vid nämnda tidpunkt beviljande av pension förutsatte riksdagens beslut i varje särskilt fall, gälla numera under riksdagens medverkan år 1934 tillkomna generella pensionsbestämmelser för arbetare i statens tjänst, vilka bestämmelser torde vara utan vidare tillämpliga å åtminstone vissa till ständigt tjänstgöring inkallade indelta. Sålunda hava de i ärendet hörda ämbetsverken förutsatt, att sådana indelta soldater, som varit inkallade till ständigt tjänstgöring och därvid anses hava utfört arbetsuppgifter, vilka eljest fullgöras av civil personal i förmans- eller arbetaranställning, kunna, därest de uppfylla stadgade villkor i avseende å tjänstetidens längd och omfattning m. m., komma i åtnjutande av pension enligt de år 1934 utfärdade pensioneringsföreskrifterna för arbetare i statens tjänst, därvid i regel lärers ifrågakomma tillämpning av kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst men i några enskilda fall även tillämpning av tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443). Annan till ständigt tjänstgöring inkallad indelt personal än nyss nämnts har däremot av ämbetsverken icke ansetts hänförlig till sådana arbetare i statens tjänst, som kunna erhålla pension enligt berörda pensionsbestämmelser, och enligt arméförvaltningens civila departements i ärendet intagna ståndpunkt bör icke heller särskild åtgärd ifrågakomma för beredande av pension åt sådan personal. Sakligt sett torde emellertid tillräckliga skäl icke föreligga att låta den olika arten av de göromål, med vilka de till ständigt tjänstgöring inkallade indelta varit sysselsatta, bliva utslagsgivande för frågan, huruvida den indelte må komma i åtnjutande av pension eller ej. På grund härav och då även skäl av praktisk natur, såsom statskontoret framhållit, tala mot sådan åtskillnad i pensionshänseende mellan olika kategorier indelt personal, som av arméförvaltningens civila departement ifrågasatts, förordar jag, att åtgärd vidtages för möjliggörande av att även sådana indelta, för vilka enligt ämbetsverkens förmenande de år 1934 beslutade pensionsbestämmelserna icke utan vidare äro gällande, skola kunna komma i åtnjutande av pension. Beträffande formen härför biträder jag statskontorets förslag, som innebär, att bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) må kunna tillämpas å samtliga kategorier indelta, som här avses.

För erhållande av pension kommer vid tillämpning av bestämmelserna i nämnda kungörelse att erfordras dels att vederbörande indelte antingen vid entledigandet uppnått en levnadsålder av sextio år eller ock före nämnda

ålder blivit till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte eller till följd av ned-satt arbetsförmåga oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åvilande arbetsuppgifter, dels ock att han vid den tidpunkt, då han uppnår sextio års ålder eller av nyss angiven anledning dessförinnan entledigas, under en tid av sammanlagt minst femton år efter fyllda tjuguet år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hans huvudsakliga sys-selsättning och förvärvskälla. Pensionsbeloppet kommer att alltefter tjänst-årens antal variera mellan 540 och 1,008 kronor för år, dock att, om sär-skilda skäl därtill föranleda, pension må bestämmas till lägre belopp samt att pension i regel ej bör överstiga två tredjedelar av den avlöning, vederbö-rande under de sista fem åren av anställningstiden i medeltal uppburit från sin anställning i statens tjänst.

Såvitt av den av arméförvaltningens civila departement verkställda utred-ningen i ärendet kan bedömas torde omkring 20 av 178 vid tiden för utred-ningens verkställande till ständig tjänstgöring inkallade indelta i händelse av bifall till vad jag nyss förordat vid avgång bliva omedelbart berättigade till pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (av dessa kunna möjligen 2 erhålla pension enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare). Ytterligare omkring 30 indelta torde, därest de bibehållas i tjänstgöring till 60 års ål-der, bliva berättigade till pension enligt oförmälda kungörelse. Av övriga nu ifrågavarande indelta torde omkring 30 för närvarande kunna åbe-ropa och ytterligare en del soldater, innan de avgå, komma att uppnå 15 års ständig tjänstgöring men likväl icke bliva berättigade till pension vid tillämpning av kungörelsen den 7 december 1934, enär en del av tjänstetiden infaller efter det vederbörande uppnått 60 års ålder. Enligt statskontorets uppfattning bör någon pensionering av soldater, tillhörande denna enligt kungörelsen sålunda icke pensionsberättigade kategori, icke ifrågakomma. Arméförvaltningens civila departement synes däremot hava ansett, att pension skulle kunna i dylikt fall utverkas i särskild ordning. För egen del ansluter jag mig i detta hänseende närmast till civila departementets ståndpunkt. Jag anser sålunda, att frågor om pension åt nyss åsyftade anställningshavare bö-ra prövas av Kungl. Maj:t i varje uppkommande fall för sig och att, därest pension med hänsyn till föreliggande omständigheter finnes böra tillerkän-nas dylik anställningshavare, frågan härom bör bliva föremål för riksdagens övervägande i varje särskilt fall. Vid bedömande av dessa ärenden synes även skälig hänsyn kunna tagas till behovet av understöd. Jag har för av-sikt att senare i dag underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag om pension åt en indelt soldat, tillhörande nu avsedd kategori.

I enlighet med principerna vid tillämpning av kungörelsen den 7 december 1934 synes från pension, som enligt denna kungörelse kan komma att utgå till indelt personal, avdrag icke böra ske med beloppet av den indelte till-kommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa. Fog synes emellertid förefinnas för att vid beräkning av tjänstår enligt kungörelsen avdrag göres för tid, motsvarande av vederbörande i egenskap av indelt fullgjorda repe-titionsövningar, i den mån sådan tid låter sig beräkna.

De av mig nu ifrågasatta bestämmelserna rörande tillämpning å vissa indelta av kungörelsen den 7 december 1934 torde böra få avse även sådana indelta, som avgått efter kungörelsens ikraftträdande den 1 januari 1935 men före bestämmelsernas utfärdande. Möjligen uppkommande frågor om pension åt tidigare avgången indelt, som här åsyftas, synas böra prövas i särskild ordning.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att indelt personal vid armén, som varit inkallad till s. k. ständigt tjänstgöring och kvarstått i sådan tjänstgöring efter den 31 december 1934, må, oavsett arten av det arbete den indelte haft att under tjänstgöringen förrätta, kunna tillerkännas pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, därest för kungörelsens tillämpning eljest gällande förutsättningar äro för handen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

H. Wihlborg.